

मलवाहिन्या व मलसंकलन केंद्राच्या स्वच्छतेवेळी उद्धवणाच्या आणीबाणीच्या प्रसंगी प्रतिसाद देणाऱ्या कक्षाची (ERSU) स्थापना करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगरविकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक:- नगरो-२०२३/प्र.क्र.४००/नवि-३३

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक : ०५ जानेवारी, २०२४

संदर्भ :-

१. केंद्र शासन अधिनस्त Central Public Health and Environment Engineering Organization (CPHEEO) च्या Emergency Response Sanitation Unit बाबतच्या मार्गदर्शक सूचना.

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाच्या गृहनिर्माण व शहर विकास मंत्रालयाने मलवाहिन्या व मलसंकलन केंद्राची स्वच्छता करणाऱ्या मनुष्यबळाच्या आरोग्याच्या दृष्टीने सुरक्षिततेबाबत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. त्यानुसार मलवाहिन्या व मलसंकलन केंद्राच्या स्वच्छतेवेळी उद्धवणाच्या आणीबाणीच्या प्रसंगी प्रतिसाद देणाऱ्या कक्षाची (Emergency Response Sanitation Unit) स्थापना करण्याबाबत निर्देश दिलेले आहेत. तसेच, Prohibition of Employment as Manual Scavengers and their Rehabilitation Act, २०१३ या कायद्यान्वये मानवी मैला साफ करण्यासाठी आरोग्याच्या दृष्टीने आवश्यक सुरक्षा उपकरणांशिवाय प्रत्यक्ष मनुष्यबळ वापरण्यास प्रतिबंधित केले आहे. तसेच, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने मानवी मैला मानवी श्रमाने साफ करण्याची कुप्रथा बंद करण्याबाबत वारंवार निर्देश दिले आहेत. या बाबी विचारात घेता, राज्यातील विविध मलनिःस्सारण प्रकल्पातील मलवाहिन्यांची व मलसंकलन टाक्यांची (Sewer and septic tank) देखभाल व दुरुस्ती करणाऱ्या मनुष्यबळास आवश्यक साधने / उपकरणांसहित प्रशिक्षण व आरोग्याच्या दृष्टीने उपाययोजना राबविल्यास सदर काम करणाऱ्या मनुष्यबळाच्या आरोग्याच्या समस्या कमी होतील तसेच, मलवाहिन्यांच्या साफ-सफाई दरम्यान होणाऱ्या दुर्घटना देखील टाळता येतील. यासाठी बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने राबविलेल्या प्रकल्पाच्या धर्तीवर, प्रथम टप्प्यात राज्यातील ३४ जिल्ह्यांमध्ये प्रायोगिक तत्वावर मलवाहिन्या व मलसंकलन केंद्राच्या स्वच्छतेवेळी उद्धवणाच्या आणीबाणीच्या प्रसंगी प्रतिसाद देणाऱ्या कक्षाची (Emergency Response Sanitation Unit) स्थापना करण्याचा प्रकल्प राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती, त्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

१. राज्यातील ३४ जिल्ह्यांमध्ये मलवाहिन्या व मलसंकलन केंद्राच्या स्वच्छतेवेळी उद्धवणाच्या आणीबाणीच्या प्रसंगी प्रतिसाद देणाऱ्या कक्षाची (Emergency Response Sanitation Unit-ERSU) प्रायोगिक तत्वावर स्थापना करण्यात यावी.
२. सदर कक्ष प्रतिदिन एका पाळीमध्ये (आठ तास) चालविण्यात यावा त्यानुसार प्रति वर्ष अंदाजे ३१२ पाळ्या होतील. सदर कक्षाद्वारे जिल्ह्यातील महानगरपालिका व नगरपालिका / नगरपंचायत यांना आवश्यकतेनुसार ERSU कक्षाची सेवा उपलब्ध करून देण्यात यावी. ERSU गाडी तसेच

त्यावरील उपकरणे वापरण्यासाठी किमान चार लोकांची (एक वाहन चालक तथा ऑपरेटर, एक सुपरवायजर तथा ऑपरेटर, दोन हेल्पर) आवश्यकता राहिल.

३. सदर कक्ष जिल्ह्यातील सर्वात मोठ्या नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या (लोकसंख्येने) अधिनस्थ स्थापन करण्यात यावा व आवश्यकतेनुसार त्याच्या सेवा जिल्ह्यातील अन्य नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना उपलब्ध करून द्याव्यात. त्याचप्रमाणे सदर कक्षासाठी विशिष्ट दुरध्वनी क्रमांक उपलब्ध करून देण्यात यावा.
४. प्रत्येक जिल्ह्यात आवश्यक सुरक्षा उपकरणांसह ३४ ERSU कक्ष स्थापन करून त्याकरिता गाडी खरेदी करण्यासाठी आवश्यक खर्च महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाभियानातून भागविण्यात यावा व ८ वर्ष परिचालन व परिरक्षणासाठी आवश्यक खर्च दर वर्षी नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या वस्तु व सेवा कर अनुदान / मुद्रांक शुल्क परतावा / १५ वा वित्त आयोग इत्यादी मधून उपलब्ध होणाऱ्या निधीमधून राज्य स्तरावरून भागविण्यात येईल.
५. सदर प्रकल्पाचा निविदा मसूदा नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयाने तयार करावा, या करिता नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय स्तरावर पुढीलप्रमाणे निविदा समिती गठीत करण्यात येत आहे:

अ.क्र.	अधिकारी	पदनाम
१.	आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई.	अध्यक्ष
२.	अतिरिक्त आयुक्त (प्रकल्प), नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई.	सदस्य
३.	मुख्य अभियंता, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई.	सदस्य
४.	उपायुक्त (वित्त), नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई.	सदस्य
५.	कार्यकारी अभियंता, यांत्रिकी (मेन सीवर) सिटी, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	सदस्य

नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयाने तयार केलेल्या निविदा मसुद्यास महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाभियानांतर्गत / नगरोत्थान महाभियानांतर्गत गठीत राज्यस्तरीय प्रकल्प मान्यता समितीची मान्यता घेऊन निविदा प्रक्रिया राबवावी

६. सदर प्रकल्पाची निविदा प्रक्रिया पार पडल्यानंतर नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयाने प्राप्त निविदांचे मुल्यांकन करून पात्र निविदाधारकास महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाभियानांतर्गत / नगरोत्थान महाभियानांतर्गत गठीत राज्यस्तरीय प्रकल्प मान्यता समितीच्या मान्यतेने कार्यादेश देण्यात यावेत.
७. नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयाने विहीत कार्यपद्धतीनुसार संपूर्ण राज्यासाठी सदर प्रकल्पाची निविदा प्रक्रिया राबवावी.
८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०१०५१६५४१८११२५ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श्रीकांत आंडगे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अप्पर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

२. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.मंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) विभाग यांचे खाजगी सचिव.
४. अप्पर मुख्य सचिव, वित्त विभाग यांचे स्वीय सहायक.
५. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग यांचे स्वीय सहायक.
६. प्रधान सचिव, पाणीपुरवठा विभाग यांचे स्वीय सहायक.
७. प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग (२) यांचे स्वीय सहायक.
८. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
९. आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय ,मुंबई.
१०. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र नागरी विकास अभियान संचालनालय, मुंबई
११. सर्व विभागीय आयुक्त.
१२. सर्व जिल्हाधिकारी.
१३. सर्व आयुक्त / मुख्याधिकारी.
१४. निवडनस्ती, नवि-३३.